

teri videatur, ut illum redarguit Augustinus; nihilominus putandum non est illum a priori errore et amphibologia verborum recessisse, cum ipsarum rerum eventus, tam in hoc errore quam in aliis, contrarium evidenter ostenderit, ut ex superius dictis manifestum est. Ideo merito dixit Augustinus, lib. 2 de Peccato originali, cap. 8: *Pelagius sefellit iudicium Palæstinum, et propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam vero Ecclesiam, ubi eum esse notissimum scitis, fallere usquequaque non potuit, quamvis et hoc fuerit utrumque conatus, sed, ut dixi, minime valuit: et Beda, lib. 1 in Esdras, cap. 4, sic inquit: Pelagius, in Concilio Palæstino, heresim suam, qua gratiam Dei acerrime impugnabat, confessione et scripto, non ex animo anathematizavit, ne ipse, a catholicis sacerdotibus anathematizatus, locum docendi in Ecclesia, ac suum errorem seminandi facultatem amitteret.*

9. *Duo distinguenda: Palæstini Concilii Patres de gratia recte sensere. — De iudicio circa Pelagii personam, etc. — Tandem in illo Concilio duo sunt accurate distinguenda: unum pertinet ad doctrinam ipsam secundum se, aliud ad Pelagii damnationem, vel absolutionem. Quoad primum, satis manifestum ex Actis est, quam sincere de gratia Dei scripserint Patres illius Concilii; quod quidem divus Augustinus in toto illo libro enixe defendere ac ostendere conatur; non quia Concilium illud, licet in doctrina errasset, præiudicium posset catholicæ veritati afferre, cum fuerit tantum provinciale, sed quia revera non erravit, sed constantissime docuit fidei dogmata, et contraria anathematizavit. Et hoc exponere magni momenti ab Augustino reputatum est; tum propter auctoritatem Provincialis Concilii, quæ, licet non sit infallibilis, est magna, ut capite sequenti dicemus; tum etiam quia illorum Patrum iudicium ostendit consensum antiquissimum universalis Ecclesiæ, tam orientalis quam occidentalis, in vera doctrina de gratia Dei tradenda; ideo enim insurgentem hæresim statim illi Episcopi communi consensu damnarunt, quia contrariam doctrinam, ut in Scriptura expressam, et a suis Patribus receptam, tanquam catholicam tenebant. Circa factum autem ad personam Pelagii pertinens, videri possunt Patres illius Concilii simplicius ac brevius processisse, quam negotii gravitas postularet, nam sine ullo examine fidem illius dictis adhibebant, etiam in his quæ ad dicta vel facta præterita pertinebant. Sed in hoc facile potest ab hominibus errari, quia non ad*

doctrinam, sed ad prudentiam et humana iudicia pertinet. Nemo tamen propterea iudicare audebit Patres illius Concilii imprudenter egisse, quia vel assumpserunt onus iudicandi de doctrina, non tamen de persona, nisi quatenus in illo Concilio pertinaciam ostenderet, vel potuerunt legitimæ rationes tunc occurrere, quæ ad suaviter procedendum cum Pelagio eos moverint, si secum in doctrina consentiret. Et ita Augustinus ubique illos Patres in facto excusat, in doctrina vero plurimum laudat, atque commendat.

CAPUT IV.

DE CONCILIIIS AFRICANIS ET EPHESINO, QUÆ CONTRA PELAGIUM PRO DEI GRATIA PUGNARUNT.

1. Post Palæstinos Episcopos, primum omnium fuerunt solliciti pro gratia Dei tuenda contra Pelagium, Episcopi Africani, qui varia Concilia provincialia in hunc finem congregarunt; et occasio fortasse fuit, quia sicut Pelagius in Oriente, ita Cœlestius in Africa, priusquam in aliis locis, suum errorem seminare cœpit, et forte apertius ac liberius quam Pelagius, ut ex Actis Synodi Palæstini nuper relatis conjectare licet; et quamvis non omnium Conciliorum Africanorum Acta vel Canones habeamus, omnia nihilominus, quorum memoriam invenimus, recensemus, ut de serie ac traditione omnium temporum magis constet. Primum ergo fuit quoddam Concilium Carthaginense, quod paulo ante Diospolitano congregatum creditur; illius tamen exemplar non extat, illud vero indicant Patres Africani in Epist. ad Innocent., quæ est 90 apud August., cum dicunt: *Factum est ut recensendum peteremus, quid ante ferme quinquennium super Cœlestii nomine hic apud Ecclesiam Carthaginensem fuerit agitatum, utique in alio Concilio, quod primum omnium super hac causa congregatum esse dicimus. Cujus definitio seu iudicium statim in summa refertur in eadem Epistola, cum adjungitur: Quo recitato, sicut ex sequentibus advertere poterit Sanctitas Tua, quamvis iudicatio manifesta constaret, quia illo tempore Episcopali iudicio excisum hoc vulnus tantum ab Ecclesia videretur, nihilominus tamen communi deliberatione censuimus, huiusmodi persuasionis auctores anathematizare, nisi hæc apertissime anathematizaverint.*

2. *Dogmatis, non dogmatizantis in primo Concilio Carthaginensi est censura. — Verba*

secundi Concilii Carthaginensis. — Ex quibus verbis intelligi potest, in illo primo Concilio non fuisse actum contra personam Cœlestii, sed contra pestiferum dogma, hoc enim indicant verba illa: Quamvis illo tempore Episcopali iudicio excisum hoc vulnus tantum ab Ecclesia videretur; nam vulneris nomine hæreticum dogma significatur, et illa dictio tantum excludit auctores erroris, ideoque subditur, nihilominus in posteriori Concilio deliberatum esse, huiusmodi persuasionis auctores anathematizare. Supponitur ergo in priori Concilio non esse actum contra auctores, sed contra dogma ipsum; nam quia tunc auctores aperte non prodebantur, convenientius iudicatum est errorem damnare, et de persona tacere, sicut Augustinus lib. 2 Retract., cap. 33, de seipso contra illam hæresim scribere incipiente, ait: In his autem libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos facilius posse corrigi sperans; unde cum paulo post ibidem subdit Cœlestium, Pelagii discipulum, jam propter tales assertiones apud Carthaginem in Episcopali iudicio excommunicationem meruisse, non loquitur, ut existimo, de hoc primo Concilio, sed de secundo, a quo missa fuit illa Epist. 90 ad Innocentium; ibi enim anathematizatus fuit Cœlestius, non in priori Concilio, ut ex dictis verbis constat; nec refert quod de illo Episcopali iudicio, in quo excommunicatus fuit Cœlestius, ait Augustinus, ubi ego non interfui, quia etiam hoc convenit illi posteriori Concilio; nam inter patres qui, in principio illius Epistolæ, ut auctores ejus recensentur, non numeratur Augustinus. Numerantur autem solum 67 Episcopi in primo tomo Conciliorum inter Epist. 24 et 25 Innocent., et in primo tomo Pontifical. Epist., post 30. In operibus autem Augustini numerantur 68 addito quidem Quodvultdeo; apud Baronium autem, anno 416, num. 5, leguntur 77. Sed opinor esse litteram mendosam, nam pro sexaginta positum est septuaginta. Itaque Augustinus ibi non interfuit, sed in Concilio Milevitano, paulo post congregato, ut videbimus; neque de primo Concilio Carthaginensi aliquid aliud scriptum, vel memoria proditum, præter ea quæ in dicta Epistola referuntur, neque alibi mentionem ejus fieri reperimus.

3. *Secundum Concilium Carthaginense et ejus gesta referuntur. — Baronii sententia. — Secundum Concilium Carthaginense, congregatum contra eundem errorem, est illud ipsum quod Epistolam illam ad Innocentium scripsit, quæ inter Epistolas Augustini est 90, quod*

anno 416 coactum esse, optime conjectat Baron. eodem anno in principio. Unde etiam recte colligit prius Concilium, de quo diximus, anno 412 celebratum fuisse. Hujus autem Concilii gesta non extant, præter dictam solum Epistolam, et fragmenta quædam quæ refert Augustinus, lib. 2 de Peccato originali, cap. 2 et sequentibus, quæ desumpsisse dicit ex gestis Ecclesiasticis Carthaginensibus. Quamvis autem Baronius illa gesta tribuat priori Concilio Carthaginensi, mihi potius videntur ad hoc posterius pertinere; nam in illis nihil aliud agitur nisi de coarguenda et convincenda persona Cœlestii, quod in posteriori potius Carthaginensi Concilio, quam in priori, factum esse jam ostensum est: unde, ex sequentibus capitulis, conjectare licet paulo post illud Concilium Cœlestium Romam adisse, ut absolutionem a censura sibi in eodem Concilio imposita impetraret; id enim sine dubio post hoc posterius Concilium, quod in fine Pontificatus Innocentii coactum est, contigit; nam et hoc Concilium ad Innocentium de persona Cœlestii scripsit, non autem illud prius. Item, quia Cœlestius jam non cum Innocentio, sed cum ejus successore Zosimo, de obtinenda absolutione egit, quam tamen obtinere non potuit, etiamsi Innocentii litteris ausus non fuerit resistere, ut ibidem Augustinus, cap. 7, dicit. In hoc ergo Concilio, præcipue de damnatione Cœlestii actum est, et contra illum duo præcipua dogmata fidei videntur fuisse stabilita, quæ in fine illius Epistolæ 90 recapitulantur. Unum est, naturam humanam ad vincenda peccata et servanda divina mandata sibi sufficere non posse sine vera gratia Dei, qua Christiani sumus, et quam orando petit Ecclesia, et Sanctorum orationibus, evidenter declaratur. Aliud est de peccato originali, ratione ejus etiam parvuli baptizantur in remissionem peccatorum. Quæ duo principia totum Pelagii errorem radicatus evellunt.

4. *Milevitanum Concilium quo tempore celebratum. — Tertium principale Concilium eodem fere tempore, id est, eodem anno, et post paucos menses (ut recte deducit Baronius) in Africa congregatum, fuit Concilium Milevitanum, cujus et canones habemus in primo tomo Conciliorum, et Epistolam ad Innocentium quæ est 92 Augustini. Est autem advertendum, in primo tomo Conciliorum solum referri Acta unius Concilii Milevitani, quod celebratum dicitur anno Domini 402, et in eo ponuntur in principio novem canones ad materiam de Gratia pertinentes, et deinde alii*

practici, seu morales adjunguntur. Recte tamen et erudite advertit Baronius, Concilium illud Milevitanum, quod ad Innocentium Papam Epistolam synodalem scripsit, adeo antiquum esse non posse, quia Concilium Milevitanum, quod ad Innocentium scripsit, post secundum Concilium Carthaginense, in precedenti paragrapho relatum, celebratum est, ut ipsummet in sua Epistola declarat, quam ita concludit: *Hæc ad sanctitatem tuam de Concilio Numidia scripta direximus imitantes Carthaginensis provinciae Episcopos nostros, quos ad Sedem Apostolicam, quam beatus illustras, de hac causa scripsisse comperimus.* Præcesserat ergo Carthaginense, quamvis per breve tempus, ut inde fit verisimile, quod utriusque Concilii Epistolam, simul, et per eundem nuntium accepit Pontifex, ut ipse in responsione ad Concilium Milevitanum testatur. At Concilium Carthaginense non potuit celebrari anno Domini 402, quia, ut supra vidimus, ante quinquennium fuit aliud Concilium Carthaginense celebratum, contra errores Pelagii et Cælestii, quod non potuit contingere quinquennio ante annum 402, id est, anno Domini 397, quia tunc nondum fuerat exortus pelagianus error, aut vix nomen Cælestii hæresiarchæ auditus fuerat, ut ex historiis est notissimum, et supra est notatum. Ergo nec Concilium hoc Milevitanum potuit anno illo 402 celebrari.

5. *Ex Baronio constat duo fuisse Concilia Milevitana.* — Unde colligit Baronius duo fuisse Concilia Milevitana coacta, unum illo anno 402, aliud post quatuordecim annos, ut ipse late probat, dicto anno 402, 412 et 416; nam quod aliquod Concilium Milevitanum fuerit anno 402, vel circa, celebratum, negari non potest. Ita enim habetur in omnibus editionibus Conciliorum, et Baronius id ut certum supponit, et colligit ex anno consulatus imperatorum Theodosii et Honorii, qui in principio signatur, idemque potest ostendi ex Concilio Africano, ubi compendium hujus Concilii Milevitani ponitur post caput vigesimum quintum. Et inde etiam intelligi potest nihil in illo Concilio actum esse de gratia Dei, vel de erroribus Pelagii, quia ibi nulla ejus rei mentio fit, sed solum confirmantur Acta præcedentium synodorum, et quædam causæ episcopales tractantur, et aliquæ leges ecclesiasticæ præscribuntur, quæ omnia cum his quæ de Concilio Milevitano referuntur in tomo primo Conciliorum optime consonant, seclusis canonibus de gratia Dei definientibus, qui (ut sta-

tim videbimus) in eodem Concilio Africano alteri posteriori Concilio Milevitano tribuuntur; quod etiam confirmatur optime illa conjectura, quod, eo anno 402, vix pelagiana hæresis pullulare inceperat; non est ergo verisimile tunc fuisse editos canones Milevitanos contra Pelagium.

6. *Diversitas utriusque Concilii.* — Hinc ergo aperte concluditur, post illum primum Milevitanum Concilium fuisse aliud congregatum, quod Epistolam synodalem ad Innocentium scripsit, nam illa Epistola scripta est post seminatum in Africa per Cælestium pelagianam hæresim, et sex fere annis post primam synodum Carthaginensem contra eandem Cælestii doctrinam congregatam. Unde probabilissime conjectat Baronius, fuisse hoc Concilium Milevitanum coactum anno Domini 416, quod etiam ex Consulibus notatis in Epistola Innocentii ad idem Concilium optime confirmat. Deinde, Episcopi qui illam Epistolam scripserunt, non sunt iidem qui priori Concilio Milevitano adfuerunt; nam in priori dicitur adfuisse Xantippus, Numidiæ Primas; in hoc vero posteriori alius fuit Primas Numidiæ, et Sylvanus nominatur. Item in priori numeratur Nicetius, Mauritanie Primas; de illo vero nulla mentio fit in posteriori Concilio. Unde conjectare possumus Valentinum, qui secundo loco in Epistola ponitur, fuisse tunc Mauritanie Primatem. Denique in priori Concilio, primo loco recensetur et loquitur Aurelius Carthaginensis, tanquam Concilio præsidens; in hoc vero posteriori ponitur Sylvanus primo loco, et deinde Valentinus, et postea Aurelius, unde colligi videtur (licet oppositum dicat Baronius) Aurelium in hoc Concilio non præsedisse; quod maxime confirmat superscriptio responsalis Epistolæ Sancti Innocentii, quæ sic habet: *Innocentius Sylvano seni, Valentino et cæteris, etc.* Non est enim verisimile omittendum fuisse Aurelium, sed potius in præcipuo loco numerandum, si esset superior cæteris, et præses Concilii; unde ille Aurelius, vel non erat famosus Carthaginensis Episcopus, nec ille interfuit huic Concilio posteriori, vel certe aliqua speciali ratione alii duo Primates Numidiæ et Mauritanie ei tunc prælati sunt; cum autem hanc rationem vix cogitare possim, ad illud prius majori conjectura ducor.

7. *Dubium.* — *Baronius affirmat. Oppositum arripit.* — Unde ulterius dubitari potest an hoc Concilium posterius fuerit generale totius Africae, sicut fuit prius, ut ex Actis ejus constat. Baronius enim, anno 402, num. 55, affirmat,

et ideo consequenter dicit utrique unum eundemque Aurelium præfuisse, quod adeo clarum censet, ut nulla probatione id confirmet. Ex Actis autem videtur satis probabiliter sequi contrarium, quia in posteriori Concilio Milevitano non præfuit Aurelius, ut ostensum est; ergo signum est non fuisse generale totius Africae, nam eadem fuisset præsidendi ratio, cum Aurelius Carthaginensis adhuc viveret, et prærogativa illi præsidendi in Conciliis generalibus totius nationis Africanæ, etiamsi extra Carthaginem fierent, non esset variabilis, sed dignitati semper adhæreret. Deinde, potest hoc confirmari ex his quæ paulo ante, cum eodem Baronio, diximus de Concilio Carthaginensi, quod proxime, et eodem anno celebratum est; quia non omnes Episcopi, qui uni Concilio adfuerunt, in alio inventi sunt; ergo signum est neutrum illorum fuisse generale totius nationis, sed prius fuisse coactum ex Episcopis solius regionis Carthaginensis, seu totius territorii Primatus Carthaginensis Ecclesiæ; aliud vero ex Episcopis Numidiæ et Mauritanie. Consequentia per se clara est. Antecedens vero probatur ex citatis verbis Epistolæ Concilii Milevitani ad Innocentium: *Hæc ad Sanctitatem Tuam de Concilio Numidia scripta direximus, imitantes Carthaginensis provincie Episcopos nostros, etc.* Nam his verbis clare significant, et in præcedenti proximo Concilio Carthagine coacto solum adfuisse Episcopos Primatus Carthaginensis, et illos non adfuisse in hoc Concilio Numidiæ, seu Milevitano, ac subinde non fuisse generale totius Africae.

8. *Provinciale fuisse amplius probatur.* — Deinde, cum ostensum sit hæc duo Concilia eodem anno fuisse celebrata, non est verisimile Episcopos omnes, qui Carthagine fuerant congregati, iterum Milevium cum cæteris convenisse; quin potius, cum in Epistola Carthaginensis Concilii sexaginta septem Episcopi numerentur, in altera Concilii Milevitani solum sexaginta unus recenseantur, verisimile non est plures Episcopos in aliquo illorum Conciliorum interfuisse quam ibi numerentur, cum præcise, et sine adjectione alicujus particulæ indicantis alios omitti, illi numerentur; neque sit ulla ratio, vel indicium ad fingendam in aliquo illorum Conciliorum majorem Episcoporum multitudinem. Inter Episcopos autem utriusque Concilii magna est varietas in nominibus, et in personis aliquibus cognoscitur aperta differentia; nam Augustinus non fuit in Concilio Carthaginensi, adfuit autem in Milevitano, idemque videtur clarum de Alipio, et

Possidio, et per se est credibilis de omnibus, quorum nomina sunt diversa. E contrario vero, licet aliqui in nomine convenient, non est necesse ut convenient in persona, sicut de Aurelio supra dicebamus; nam qui primo loco ponitur in Epistola Carthaginensis Synodi, fuit sine dubio Primas Carthaginensis Ecclesiæ; qui autem tertio loco ponitur in altera Epistola, non videtur fuisse tantæ dignitatis, sed aliquis Episcopus provincie Numidiæ, qui postea cum Augustino, et aliis tribus Episcopis ejusdem provincie scripserunt familiarem Epistolam ad eundem Innocentium, quæ est 95 inter Epistolas Augustini. Hæc ergo duo Concilia, Carthaginense et Milevitanum, non videntur fuisse generalia totius Africae, sed provincialia, ut significant aperte dicti quinque Episcopi in dicta Epistola 95 Augustini ad Innocentium, dicentes: *De Conciliis duobus provincie Carthaginensis atque Numidiæ, ad Tuam Sanctitatem a non parvo Episcoporum numero scriptas litteras misimus, etc.* Ita ergo apertius constat differentia inter duo Concilia Milevitana; nam prius generale fuit totius Africae, posterius autem provincie Numidiæ.

9. *Difficultas proponitur.* — Ex quibus tandem concluditur octo illos canones de gratia Dei, qui ex Concilio Milevitano referuntur, non fuisse editos in priori Concilio Milevitano, anno 402, prout in primo tomo Conciliorum referuntur, quia nihil de gratia Dei nec de errore Pelagii in eo actum est, ut vidimus, et recte probat Baronius. Unde fieri videtur consequens ut illi canones fuerint in hoc posteriori Concilio Milevitano confecti, ut concludit idem Baronius anno 416, num. 10. Occurrit vero in hoc puncto non prætermittenda difficultas, quia in Concilio Africano sub Bonifacio, et post Synodum 7, Carthagine celebrato, ante cap. 76 hic titulus proponitur: *Concilium contra hæresim Pelagii et Cælestii, etc.*, et statim subjungitur: *Gloriosissimis Imperatoribus Honorio XII et Theodosio VII, Augustis Consulibus, kalendis Maii Carthagine in secretario basilicæ Faustii, cum Aurelius Episcopus in universali Concilio consedisset, adstantibus diaconis, placuit omnibus Episcopis (quorum nomina et subscriptiones indictæ sunt) in sancta Synodo Ecclesiæ Carthaginensis constitutis, ut quicumque dixerit, Adam primum, etc.*, et subjiciuntur consequenter octo illi canones, qui nunc habentur in Concilio Milevitano veteri (ut sic dicam); ergo illi canones non in aliquo Concilio Milevitano, sed in aliquo Carthaginensi editi sunt: nam licet Conci-